

ABSOLWENCI TECHNIKI ROLNICZEJ I LEŚNEJ AKADEMII ROLNICZEJ W POZNANIU. WYNIKI BADAŃ ANKIETOWYCH ABSOLWENTÓW Z LAT 1971–1982

Marzena Górawska, Czesław Rzeźnik

*Pracę poświęcamy pamięci
Prof. dr hab. Stanisława Wawryniuka*

Streszczenie. W pracy przedstawiono wyniki badań ankietowych absolwentów kierunku technika rolnicza i leśna Akademii Rolniczej im. Augusta Cieszkowskiego w Poznaniu z lat 1971–1982. Pytania kwestionariusza dotyczyły zagadnień związanych z przebiegiem pracy zawodowej i działalnością społeczną ankietowanych oraz ich własną oceną tych obszarów. Uzyskane wyniki mogą stanowić materiał porównawczy dla uczelni, które prowadzą podobne kierunki studiów. Można z nich również korzystać przy modernizacji programów nauczania, tworzeniu nowych kierunków i specjalności.

Słowa kluczowe: technika rolnicza i leśna, studia, absolwenci, praca

WSTĘP

Ostatnie kilkanaście lat to okres dynamicznych zmian w kształceniu na poziomie akademickim. Uczelnie powoli stają się podmiotami gospodarki rynkowej, konkurują w walce o studenta, oferując mu atrakcyjne i wartościowe kierunki studiów.

Kształcenie w zakresie techniki rolniczej Akademia Rolnicza w Poznaniu rozpoczęła w 1966 roku. Początkowo była to mechanizacja rolnictwa, a obecnie technika rolnicza i leśna ze specjalnościami: informatyka w inżynierii rolniczej, ekonomika i organizacja usług technicznych w rolnictwie, technika rolnicza.

Do chwili obecnej studia na kierunku technika rolnicza i leśna na Wydziale Rolniczym ukończyło już ponad 1400 osób.

Ostateczną oraz obiektywną miarą atrakcyjności i wartości ukończonych studiów są losy zawodowe absolwentów, ich miejsce na rynku pracy i w społeczeństwie [Orzechowski 1986]. Interesująca dyskusja w tym zakresie była prowadzona na łamach

„Przeglądu Techniki Rolniczej i Leśnej” w latach 1997 i 1998, której podsumowanie przedstawiono w numerze 6 z 1998 roku.

W latach 90. XX w. bardzo głęboko zmodernizowano i unowocześniono program studiów na kierunku technika rolnicza i leśna w Akademii Rolniczej w Poznaniu [Gała i Rzeźnik 1995]. Przy okazji tych prac zwykle stawiano pytania: gdzie pracują absolwenci?, czy pracują zgodnie z kierunkiem wykształcenia?, jakie zajmują stanowiska?, jak oceniają ukończone studia?, jakie miejsce zajmują w społeczeństwie?, ile zarabiają? itp.

Udzielenie obiektywnych i wiarygodnych odpowiedzi na nie okazało się trudne. W 2000 roku w Instytucie Inżynierii Rolniczej, we współpracy z Katedrą Pedagogiki Rolniczej Akademii Rolniczej w Poznaniu wykonano badania absolwentów, mające na celu udzielenie odpowiedzi na rodzące się pytania, dokonanie oceny wartości uczelni i realizowanego na niej kierunku studiów, a także przydatności i skuteczności realizowanych programów nauczania.

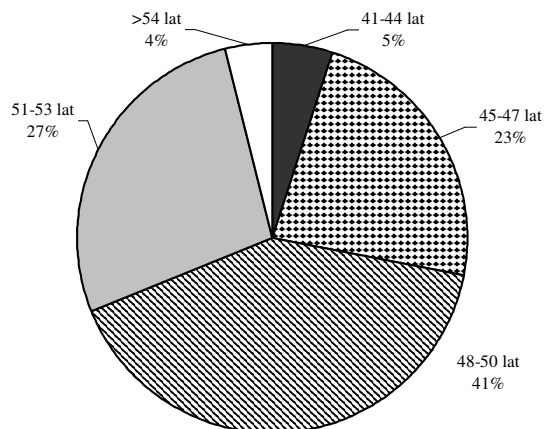
METODY

Badania przeprowadzono metodą sondażu diagnostycznego z zastosowaniem ankiety. Część pytań kwestionariusza miała charakter zamknięty, a ankietowany miał wskazać jedną z proponowanych odpowiedzi – tu liczba odpowiedzi była równa liczbie ankietowanych. Drugi rodzaj pytań, to pytania otwarte, na które ankietowany musiał wpisać treść odpowiedzi, w tym przypadku odpowiedzi było zwykle mniej niż ankietowanych. Podobnie było w odniesieniu do pytań półotwartych, zawierających oprócz zestawu możliwych do wyboru odpowiedzi punkt „inne”, pozwalający na udzielenie odpowiedzi wykraczających poza proponowane sformułowania.

WYNIKI

Badaniami objęto absolwentów, którzy ukończyli studia w latach 1971–1982 [Górawska 2000], mieli już określoną pozycję zawodową oraz społeczną, odbyte studia mogli oceniać z dłuższego dystansu, poprzez pryzmat własnych doświadczeń zawodowych. Z tych względów uzyskane informacje i oceny winny być najbardziej obiektywne. Spośród wszystkich absolwentów wylosowano 220 osób, do których wysłano kwestionariusz zawierający 71 szczegółowych pytań. Wypełnioną ankietę odesłało 109 osób, co stanowi około 50% ogółu badanych, zwykle w takich badaniach wskaźnik ten wynosi około 20%. Wyjątkowo wysoka zwracalność ankiety świadczy o aktywności i przywiązaniu absolwentów do uczelni, co stanowi swoisty kapitał. Udział absolwentów poszczególnych roczników w badaniach był różny. Zaznaczyć trzeba, że liczba absolwentów w poszczególnych latach także się zmieniała. W strukturze wieku ankietowanych (rys. 1) najliczniej reprezentowany był przedział wiekowy 48–50 lat.

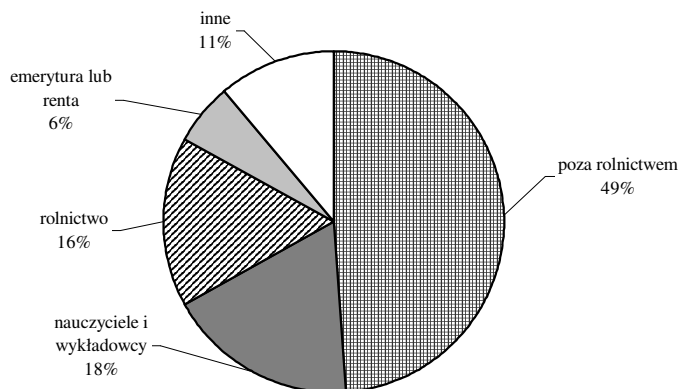
Przedstawione w pracy wyniki dotyczą łącznie całej badanej grupy absolwentów. Oto wybrane, najważniejsze naszym zdaniem, pytania i odpowiedzi na nie.

Rys. 1. Wiek badanych absolwentów
Fig. 1. The age researched graduates

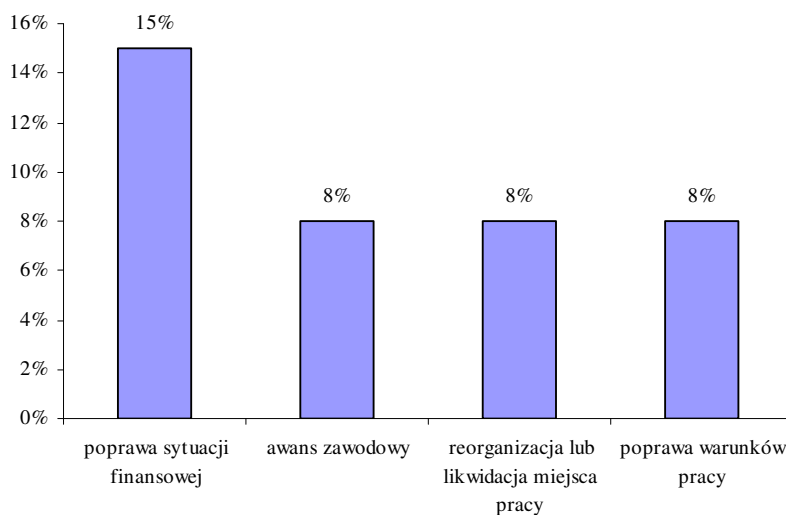
Pierwszą pracę bezpośrednio po studiach 90% ankietowanych podjęło w rolnictwie. Z tego 59% zmieniło miejsce pracy w ciągu pierwszych pięciu lat po ukończeniu studiów, w tym 22% dokonało tej zmiany w pierwszym roku po ukończeniu studiów. Uzyskane wyniki pozwalają stwierdzić, że prawie wszyscy absolwenci po ukończeniu studiów podejmowali pracę zgodną z kierunkiem wykształcenia, ale po upływie krótkiego czasu dokonywali zmiany miejsca zatrudnienia. Nie zmieniło miejsca pracy około 16% absolwentów i są to pracownicy szeroko pojętego sektora rolnego.

Strukturalny wynik odpowiedzi na pytanie o obecne miejsce pracy przedstawiono na rysunku 2. Prawie połowa badanych pracuje poza rolnictwem, niemalże co piąty respondent jest związany zawodowo z oświatą, a co siódmy z rolnictwem.

Rys. 2. Miejsce pracy absolwentów
Fig. 2. The workplace of graduates

Do głównych przyczyn zmiany miejsca pracy (rys. 3) ankietowani zaliczają chęć poprawy sytuacji finansowej, możliwość awansu zawodowego, reorganizację lub likwidację zakładu pracy, poprawę warunków pracy.

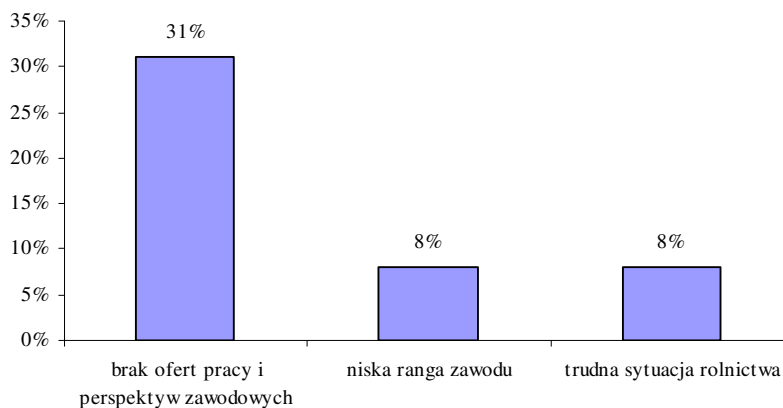

Rys. 3. Przyczyny zmiany miejsca pracy
Fig. 3. The reasons of change workplace

Około 74% ankietowanych stanowią osoby zadowolone z wykonywanej pracy, a satysfakcję z zajmowanego stanowiska deklaruje ponad 69% badanych.

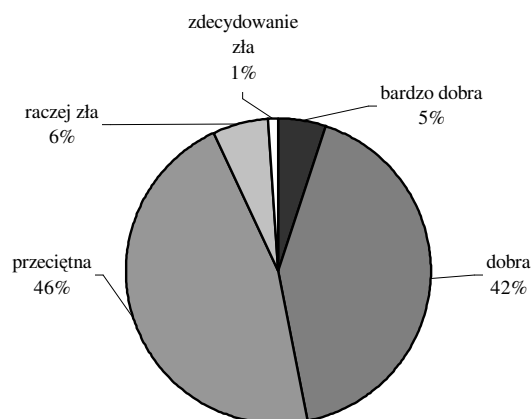
Badani absolwenci okazali się aktywną grupą, jeżeli chodzi o doksztalanie – 66% z nich podjęło po ukończeniu studiów jakąś formę studiów podyplomowych, szkoleń lub kursów. Największą popularnością cieszyło się doksztalanie w kierunku ekonomiczno-administracyjnym, którego podjęcie deklaruje 18% absolwentów. Tak duża aktywność w zakresie doksztalania wynika nie tylko ze względów ambicjonalnych, ale i z tego, że wielu respondentów ze zmianą miejsca pracy zmieniło zawód. Poza tym jest to poniekąd forma utrzymywania kontaktu z uczelnią, środowiskiem zawodowym, którego potrzebę zadeklarowało prawie 50% ankietowanych. 70% absolwentów wymienia samoksztalanie jako najważniejszą formę podnoszenia swoich kwalifikacji zawodowych, którą wykorzystuje na bieżąco.

Prawie co piąty ankietowany deklaruje, że gdyby miał taką możliwość, wybrałby ponownie studia na kierunku technika rolnicza i leśna. Motywacją do tego są zainteresowania, zadowolenie i satysfakcja z pracy, interdyscyplinarność studiów oraz potrzeby rolnictwa. Najważniejsze przyczyny, z których pozostałe 80% absolwentów nie wybrałoby ponownie tego kierunku studiów, to: brak ofert pracy, niska ranga zawodu i trudna sytuacja rolnictwa (rys. 4).

Rys. 4. Przyczyny braku akceptacji kierunku studiów
 Fig. 4. The reasons for lack of acceptance major studies

Pytani o swoją sytuację materialną, ankietowani określają ją jako przeciętną (prawie co drugi respondent), a 42% jako dobrą (rys. 5).

Rys. 5. Sytuacja materialna absolwentów
 Fig. 5. The material situation graduates

Swoje warunki mieszkaniowe 84% absolwentów ocenia jako bardzo dobre lub dobre.

W zakresie orientacji życiowych badana zbiorowość wykazuje silny minimalizm. Aż 85% badanych wymienia rodzinę, dzieci, mieszkanie jako wartości pierwszoplanowe. Na drugim miejscu ze wskazaniem 42% znalazło się nastawienie na pracę i rzetelne jej efekty, czyli postawa laboralistyczna. Wysoki poziom tych dwóch orientacji wynika zapewne z wieku badanych osób. Chcąc zapewnić rodzinie godziwe warunki, udany start dzieci w dorosłe życie, trzeba pracować z zaangażowaniem. Bardzo niski poziom (2%) osiągnął socjocentryzm, czyli realizacja wielkich społecznych idei. Wynika to

zapewne z uprzedzenia do wzniosłych ideałów kojarzonych z wydarzeniami sprzed kilkunastu lat. Z wieloma wyznawcami i realizatorami tych idei nowa rzeczywistość obeszła się dość brutalnie, niektórzy z nich stali się życiowymi bankrutami.

W badanej zbiorowości 46% deklaruje różne formy aktywności społecznej. Najbardziej znaczący w niej udział ma aktywność zawodowa i okołozawodowa (25%) oraz lokalna (16%). Co siódmy badany deklaruje aktywne uczestnictwo w życiu kulturalnym (kultura ludowa, praca z młodzieżą, koła zainteresowań, sponsorowanie kultury).

75% ankietowanych stwierdziło, że uczelnia dobrze przygotowuje do pracy w zawodzie. Pojawiły się nawet głosy, że w latach ich studiów poznańska uczelnia była krajowym liderem pod względem profesjonalizmu absolwentów.

PODSUMOWANIE I WNIOSKI

Planując badania i konstruując pytania ankiety starano się nadać im jak najbardziej szeroki i uniwersalny charakter, aby uzyskać możliwie dużo informacji o absolwentach. Stąd wiele pytań miało dosyć ogólny charakter, ale zupełnie wystarczający, aby prześledzić losy zawodowe oraz społeczne ankietowanych i role, jaką w tym zakresie odgrywa ukończony kierunek studiów.

Z przeprowadzonych badań wynikają następujące wnioski:

1. Znacząca i stale powiększająca się grupa absolwentów techniki rolniczej i leśnej Akademii Rolniczej w Poznaniu pracuje poza rolnictwem i jest to tendencja stała, ponieważ w rozwiniętych krajach rolnictwo angażuje tylko kilka procent ogółu zatrudnionych i mało oferuje nowych miejsc pracy. Fakty te winny być uwzględniane przy modernizacji programów studiów, aby przygotowywać studentów także do pracy w otoczeniu rolnictwa, np. usługach, administracji, doradztwie itp., oraz innych działach gospodarki. Większa interdyscyplinarność treści nauczania (informatyka, ekonomia, prawo, podstawy budowy i eksploatacji maszyn) uczyni absolwentów przygotowanymi do pracy w wielu działach gospodarki.

2. Badani absolwenci w większości są zadowoleni z przydatności ukończonych studiów, przekazywanych w czasie ich trwania treści, przebiegu własnej kariery zawodowej. Jednak na pytanie „czy wybrałbyś ponownie ten kierunek studiów?” 80% ankietowanych odpowiada – nie. Skąd ta rozbieżność ocen? Trudno o jednoznaczną odpowiedź. Decydujące znaczenie ma „aktualna moda” na określone kierunki studiów, zwykle mało racjonalna, która sprawia, że wzrasta ich atrakcyjność w społecznym odbiorze. Technika rolnicza i leśna do tej grupy nie należy, o czym świadczy chociażby liczba kandydatów na pierwszy rok studiów. Drugą przyczyną to fakt, że nasi absolwenci sprzed kilkudziesięciu lat zwykle nie wiedzą, że w tym okresie studia na kierunku technika rolnicza i leśna uległy znacznym zmianom. Powstały nowe specjalności, programy, przedmioty, zmieniają się kwalifikacje wykładowców. Dowiadując się o tym absolwenci zwykle zmieniają opinie. Wynika stąd konieczność ciągłego, kompetentnego i szerokiego informowania o prowadzonych studiach.

3. Wśród naszych absolwentów są prezesi i właściciele znanych w kraju i regionie firm, dyrektorzy, profesorowie i pracownicy naukowcy (PIMR, IBMER, AR). Współtwórcami sukcesów wielu dealerów maszyn rolniczych również są nasi absolwenci.

Trudno o jednoznaczną obiektywną ocenę losów zawodowych i społecznych absolwentów techniki rolniczej i leśnej. Ich udziałem są zarówno sukcesy, jak i porażki; tych pierwszych jest znacznie więcej i jest to powód do satysfakcji. Znajdują oni pracę nie zawsze zgodną z ukończonym kierunkiem studiów, ale znajdują i odnoszą sukcesy. Jest to pewien znak czasów, który sprawia, że w ciągu życia zawodowego trzeba się wielokrotnie przekwalifikowywać, uczyć nowych umiejętności. Ważne, aby uczelnia dała solidne podstawy i uczyniła absolwenta otwartym na innowacje. Kierunek studiów technika rolnicza i leśna zapewne spełnia te warunki, ponadto kryje w sobie coś ciekawego, trudnego do zidentyfikowania, co pozwala dobrze się znaleźć w pracy i życiu naszym absolwentom. Może to interdyscyplinarność?

Wyniki podobne do uzyskanych w przedstawionej pracy otrzymano dla kierunku technika rolnicza SGGW w Warszawie [A. P. 1998]. Podkreślono tam duże zróżnicowanie miejsc pracy absolwentów, przy czym około 20% absolwentów wraca do pracy w gospodarstwie rodzinnym, około 10% prowadzi usługowe zakłady naprawcze, około 5% pracuje w szkołach. Niemal 2/3 pozostałych podejmuje pracę w urzędach i różnych przedsiębiorstwach handlowych.

PIŚMIENNICTWO

- A. P., 1998. Studia w zakresie techniki rolniczej i leśnej, podsumowanie dyskusji. Przegł. Tech. Roln. Leś., 6, Warszawa
- Gała Z., Rzeźnik C., 1995. Zmiany w kształceniu specjalistów techniki rolniczej w Akademii Rolniczej w Poznaniu. Problemy Dydaktyki i Wychowania w Akademii Rolniczej w Poznaniu, 13.
- Górawska M., 2000. Kariery zawodowe absolwentów techniki rolniczej i leśnej Akademii Rolniczej w Poznaniu. Praca magisterska wykonana pod kierunkiem S. Wawryniuka.
- Orzechowski J., 1986. Próba określenia modelu absolwenta mechanizacji rolnictwa. Życie Szkoły Wyższej, 4.

THE GRADUATES OF AGRICULTURAL AND FOREST TECHNOLOGY IN AGRICULTURAL UNIVERSITY OF POZNAŃ. THE RESULTS OF THE POLL FOR THE GRADUATES FROM 1971 TO 1982 YEARS

Abstract. The results of the poll for the graduates (from 1971 to 1982) of Agricultural and Forest Technology major in August Cieszkowski Agricultural University of Poznań have been shown in this paper. The questionnaire has concerned the problems connected with their work, community service and their own assessments of these fields. Obtained results can determine comparative material for universities conducting similar majors. They should be used for modernization of curriculums and forming new majors or specialties.

Key words: agricultural and forest technics, studies, graduates, work

*Marzena Górawska, Dziekanat Wydziału Rolniczego, Akademia Rolnicza im. A. Cieszkowskiego, ul. Wojska Polskiego 28, 60-637 Poznań,
Czesław Rzeźnik, Instytut Inżynierii Rolniczej, Akademia Rolnicza im. A. Cieszkowskiego, ul. Wojska Polskiego 50, e-mail: rzeznik@au.poznan.pl*